

Bijlage bij Statenbrief

Programmering/Energietransitie/RES

Datum

23 april 2021

Zaaknummer

2020-003057

Blad

1 van 5

Onderwerp

Bijlage 4 bij Statenbrief Vaststelling Regionale Energie Strategieën (RES) 1.0

Portefeuillehouder

Jan van der Meer

Weging RES 1.0 [Rivierenland](#)

Voor een toelichting op de criteria zie bijlage 7.

1. Kwantiteit van elektriciteit en warmte

Wat valt positief op?*Elektriciteit*

Het bod van de regio FruitDelta Rivierenland is 1,2 TWh duurzame elektriciteit per jaar in 2030, opgewekt met wind en zon. Het concept RES-bod, bestaande uit gerealiseerde en geplande projecten, telde op tot 0,632 TWh. In het traject richting RES 1.0 is met veel zorg gekeken naar nieuwe kansen voor wind en zon. Het bod is als volgt opgebouwd:

	Wind [TWh]	ZoL [TWh]	ZoD [TWh]
Gerealiseerd	0,212 (18 turbines)	0,052 TWh (49 ha)	0,058 (37 ha)
Pijplijn en ambitie	0,538 (31 turbines)	0,231 (200 ha)	0,243 (154 ha)
Totaal	0,750 (49 turbines)	0,283 (249 ha)	0,301 (191 ha)

De ambities van de individuele regiogemeenten opgeteld is 1,3 TWh, maar de regio houdt rekening met een onzekerheidsmarge van 0,1 TWh.

De kansen voor wind zijn verdeeld in drie categorieën: 1) kansrijke gebieden/status 'ambitie 2030' (onderdeel bod RES 1.0); 2) kansrijke gebieden / status 'verkennen 2020' (geen onderdeel bod RES 1.0) en 3) reservegebied na 2030.

Warmte

Ook voor warmte is een verkenning uitgevoerd. Er is geïnventariseerd waar grote en kleinere warmtebronnen aanwezig zijn en of deze ingezet kunnen worden om bijvoorbeeld huizen en kantoren te verwarmen. Heel veel grote warmtebronnen zijn er in Rivierenland niet. De meeste bronnen kunnen alleen op wijkniveau worden benut, en bevinden zich dus niet in het domein van de Regionale Structuur Warmte (RSW), maar in het domein van de Transitievisie Warmte (TvW).

Datum

23 april 2021

Zaaknummer

2020-003057

Blad

2 van 5

Momenteel wordt 97% van de gebouwen verwarmd met gas. De huidige warmtevraag van huishoudens en overige kleinverbruikers bedraagt 6068 TJ (1,7 TWh) per jaar. De regio schat in dat geothermie, groen gas en restwarmte en inzetten op de ontwikkeling van thermische energie uit afvalwater (TEA) kan voorzien in ongeveer 15% van de warmtebehoefte in 2030.

Wat heeft aandacht nodig in de uitwerking van RES 2.0?*Uitvoeringsstrategie zon-op-dak*

In sommige gebieden is het nog eenvoudig mogelijk om zon op dak aan te sluiten op het net, in andere gebieden is er geen ruimte meer en moet het net eerst worden verzwaaard. Dit kan soms een jaar of langer duren en daar zijn ook flinke maatschappelijke kosten mee gemoeid. Om grip te krijgen op de complexiteit van zon-op-dak, en vertraging of hoge kosten te voorkomen, is het van belang om tot een uitvoeringsstrategie te komen.

Relatie tussen warmtebehoefte en benodigde duurzame elektriciteit

Alles wat niet verwarmd kan worden met duurzame warmtebronnen, zal verwarmd moeten worden met duurzame elektriciteit. Als we de totale warmtevraag van Rivierenland zouden elektrificeren dan is daarvoor 1,7 TWh per jaar nodig. Dit leidt tot een behoorlijke toename van de elektriciteitsvraag in Rivierenland en tot een flink zwaardere belasting van het elektriciteitsnet. Het terugdringen van de warmtevraag door bijvoorbeeld te isoleren is dus belangrijk. Het is voor de regio nog een zoektocht hoe te voldoen aan de warmtevraag.

Ad 2. Optimaal ruimtegebruik**Wat valt positief op?***Landschap als basis voor integrale afwegingen*

Via landschappelijke analyses is met zorg gekeken naar het landschap van Rivierenland, de gebiedskenmerken, cultuurhistorische waarden, natuurwaarden en eventuele beperkingen zoals de mogelijke komst van een nieuw radarstation en laagvlieggebieden. Ook is er over de regiogrenzen heen gekeken, vooral voor wind.

De ideeën van de buurregio's sluiten goed aan bij de ideeën van Rivierenland. Verder passen de ideeën van Rivierenland goed bij de provinciale uitgangspunten voor zon en wind, zoals beschreven in het Ruimtelijke perspectief op grootschalige opwek. Zo wordt er voor wind aangesloten bij landschapskwaliteiten en – structuren van gebieden, worden natuurgebieden ontzien en wordt er gewerkt aan regie op zorgvuldige locatiekeuze voor zonne-energie op basis van een zonneladder. De regionale voorkeursvolgorde voor zon sluit aan bij de lokale zonneladders. Gemeenten hebben de uitgangspunten voor een goede landschappelijke inpassing vertaald in lokaal beleid of zijn hiermee bezig.

RES en plan MER

Een MER-procedure is bij de RES niet verplicht. Toch heeft een plan MER-procedure meerwaarde. Zowel vanwege de extra kwaliteitstoets van het proces alsook de inspraakmogelijkheid die hiermee wordt geboden.

Datum

23 april 2021

Zaaknummer

2020-003057

Blad

3 van 5

De regio heeft hier ervaring mee opgedaan tijdens het opstellen van de RES 1.0 door advies te vragen bij de commissie MER. De aanbevelingen van de commissie zijn deels al opgenomen in deze RES 1.0. Andere aanbevelingen worden meegenomen in een plan MER richting RES 2.0.

Wat heeft aandacht nodig in de uitwerking van RES 2.0?*Regionale zonneladder*

Hoewel de beschreven voorkeursvolgorde voor zon overeenkomt met lokale zonneladders, is het gewenst om richting RES 2.0 ook regionale uitgangspunten vast te leggen en lokaal beleid te harmoniseren. Hiermee kan ongewenste ruimtelijke verdichting worden voorkomen en bijvoorbeeld worden toegewerkt naar een vergelijkbaar afwegingskader voor zon op landbouwgronden.

Invloed natura 2000 gebied Veluwe

Voor Rivierengebied ligt alleen windpark Midden Betuwe aan de rand van de invloedssfeer van de Veluwe. Alle lopende initiatieven in de 1-8 km zone moeten onderzoek doen naar het voor komen van de Wespendif. Op het moment dat deze voor komt wordt er in het te ontwikkelen bovenregionaal afwegingskader naar deze initiatieven gekeken.

Ad 3. Bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak**Wat valt positief op?**

De RES-partners hebben in het traject richting RES 1.0 serieus werk gemaakt van regionale samenwerking en de ontwikkeling van een regionale aanpak.

Veel aandacht voor participatie

Er is in het traject richting RES 1.0 veel aandacht geweest voor procesparticipatie. Het uitgangspunt van de RES-regio FruitDelta Rivierenland is: iedereen moet in de gelegenheid zijn geweest om op het juiste moment mee te praten. Van een eerste groep 'verkenner' is de groep betrokkenen op natuurlijke wijze gegroeid. Naarmate de plannen concreter worden, praten ook steeds meer inwoners mee die geen organisatie vertegenwoordigen. In totaal hebben 600 personen tijdens de bijeenkomsten meegedacht en gepraat. Doel van de dialoog is om samen kennis te vergaren, informatie te delen en input op te halen. Uiteindelijk is met een regiobrede enquête getoetst of de uitgewerkte denkrichting in lijn is met de beleving van willekeurige inwoners. 2350 inwoners hebben op deze manier hun mening gegeven over het opwekken van duurzame energie via wind en zon in Rivierenland.

Draagvlak gemeentelijk beleid

Bij het begin van het RES-proces hadden twee gemeenten in Regio rivierenland beleid voor duurzame energie. Inmiddels hebben alle acht gemeenten in de regio beleid in ontwikkeling of al geaccordeerd door de gemeenteraad. Deze gemeentelijke beleidsontwikkelingen zijn door regionale-lokale samenwerking gesynchroniseerd.

Datum

23 april 2021

Zaaknummer

2020-003057

Blad

4 van 5

De kansrijke gebieden voor wind die in de RES 1.0 worden genoemd, passen binnen het gemeentelijk beleid. Er zijn wel verschillen. Sommige kansrijke gebieden passen binnen actueel beleid, andere zijn meer een verkenning voor de toekomst.

Maatschappelijk draagvlak

Er is steun voor het benutten van lokale kansen. Mensen zien het als een positieve uitdaging dat hun eigen gemeente energieneutraal wordt, zowel met wind als met zon. Belangrijk is wel dat inwoners en omwonenden zelf profiteren, dus dat er veel aandacht is voor mede-eigenaarschap van de omgeving of vergoedingen aan omwonenden, bijvoorbeeld via een omgevingsfonds.

Voor windenergie is er het meeste draagvlak voor gebieden die gekoppeld zijn aan grootschalige infrastructuur. De as A15/Betuwelijn scoort hierbij het hoogst. Ook zien veel mensen de A2 als logische drager, met name ten zuiden van knooppunt Deil. Daarnaast zijn de provinciale wegen, zeker in oost-westelijke richting, aanknopingspunten voor toekomstige windenergieprojecten. Hierna volgend in voorkeur worden ook industrie- en bedrijventerreinen als kansrijk gezien. De open landbouwgebieden scoren wisselend.

Voor zonneprojecten is het grootste draagvlak voor zon op grote daken. Voor zon op land worden de zogenaamde restgronden (bijvoorbeeld vervuilde grond, RWZI) het meest kansrijk gevonden. Ook dubbelgebruik is veelvuldig genoemd (bijvoorbeeld zonnepanelen boven fruit, parkeerterreinen en op geluidsschermen). Een goede landschappelijk inpassing, bijvoorbeeld door struweel of hagen, is belangrijk. Het benutten van goede landbouwgronden voor zon zien velen als onwenselijk. Voor zonnevelden in natuurgebieden is het draagvlak nihil.

Wat heeft aandacht nodig in de uitwerking van RES 2.0?*Voortzetting samenwerking*

Na het vaststellen van de RES 1.0 werken de RES-partners verder aan het uitvoeren van de gemaakte plannen, maar ook aan de RES 2.0, die in 2023 wordt ingediend. Om voortgang te waarborgen is voortzetting van de samenwerking tussen overheden en maatschappelijke organisaties een voorwaarde.

RES-regio FruitDelta Rivierenland wil blijven samenwerken en maakt hier in 2021 plannen voor. Om slagvaardig te blijven opereren in de verdere fasen is actieve participatie van de huidige RES-partners én ondersteuning van de provincie en het Rijk nodig.

Strategische samenwerking en gebiedsagenda voor verbinding met andere maatschappelijke opgaven in de regio.

Richting RES 2.0, in de periode 2021 tot en met 2023, staat de ontwikkeling van deze strategische samenwerking hoog op de agenda. Daarbij wordt verbinding gemaakt met de programmalijnen van de Regio Deal en de in 2021 door de provincie en de regio gezamenlijk te ontwikkelen Gebiedsagenda. De gebiedsagenda biedt de mogelijkheden om de RES te koppelen aan andere maatschappelijke opgaven in de regio. Het Gelders Klimaatplan geeft hiervoor al een aantal aanknopingspunten waar met de gebiedsagenda op aangesloten kan worden.

Datum

23 april 2021

Zaaknummer

2020-003057

Blad

5 van 5

Participatie richting de RES 2.0

De RES 1.0 beschrijft kansrijke gebieden voor windenergie. Na vaststelling van de RES 1.0 gaat het proces verder richting concrete locaties en uitvoeringsprojecten. Dit betekent ook dat dat procesparticipatie steeds meer maatwerk wordt. Het wordt meer lokaal en meer locatie gebonden, rondom specifieke gebieden en/of projectlocaties. Het initiëren van participatie verschuift daarmee ook langzaam van regio naar gemeenten en ontwikkelaars/initiatiefnemers.

Naarmate de planvorming concreter wordt, wordt naast procesparticipatie ook financiële participatie belangrijker. De regionale ondersteuning kan hierbij mogelijk ingezet worden als een te raadplegen 'faciliterend adviesbureau'. Bijvoorbeeld bij het opstellen van lokaal participatiebeleid, inclusief kaders, of ondersteunend bij het concreet uitvoeren van participatieactiviteiten ten behoeve van locaties en projecten.

Ad 4. Efficiency van energiesystemen**Wat valt positief op?***Netbeheerder Liander kan de RES-ambities accommoderen*

De verhouding in de opbrengst wind- en zonne-energie in het RES 1.0-bod is relatief gunstig (55:45) en de netbeheerder Liander verwacht de RES-ambities te kunnen inpassen op het netwerk.

Dit vraagt wel om een significante uitbreiding van de netinfrastructuur. Cruciaal hierbij is een goede afstemming tussen locatie, tijdstip en zwaarte van de uitbreiding. Gemeenten worden nauw betrokken bij de planvorming en uitvoering van deze netuitbreidingen.

Wat heeft aandacht nodig in de uitwerking van RES 2.0?*Uitbreiding netwerkcapaciteit*

De netbeheerder Liander schat in dat vrijwel ieder station in de regio vóór 2030 zijn maximale capaciteit overschrijdt en dat de meeste stations al in 2025 hun maximale capaciteit bereiken. Liander heeft uitbreidingsplannen voor acht stations. Deze stations worden naar verwachting in de loop van 2023 in gebruik genomen. Verder zijn nieuwe stations nodig om de RES ambities te realiseren.

De netbeheerder schat de benodigde investeringen op € 145,8 miljoen. De uit te breiden of nieuw te bouwen stations vragen in totaal om ca. 7,6 ha ruimte.

Uitvoeringsstrategie zon-op-dak

Om grip te krijgen op de complexiteit van zon-op-dak, en vertraging of hoge kosten te voorkomen, is het van belang om tot een uitvoeringsstrategie te komen. (zie ook Ad 1. Kwantiteit van elektriciteit en warmte)